

Травень

***

Доцвітає бузок по садках,
Посхилялись півники на стеблах.
У зів'ялих блакитних квітках
Віддзеркалилась крихітка неба.
Тріпотять під дощем горобці,
Сіра зграйка шуєнула на гілці.
Ходить травень із вітром в руці,
Грас травень в зелену сопілку.

Надія МЕДВЕДОВСЬКА

1 • 125 років тому (1887 р.) у Катеринославі, в приміщенні офіцерського зібрання на розі вулиці Садової (нині – Серова) та Катерининського проспекту (К. Маркса) відкрилася **виставка картин художників-передвижників**, де були виставлені полотна І. Крамського, В. Маковського, В. Полєнова, І. Рєпіна, І. Шишкіна, М. Ярошенка та інших.

• 45 років тому (1967 р.) на Придніпровській залізниці створено **два фірмові поїзди «Дніпро»**: «Дніпропетровськ – Київ» та «Дніпропетровськ – Львів».

2 • 115 років тому (1897 р.) у Катеринославі народився **Віктор Якович Станицин** (справжнє прізвище – Гезе), російський актор і режисер, народний артист СРСР, лауреат Державної премії СРСР. Помер 24 грудня 1976 р. в Москві, похований на Введенському (Німецькому) цвинтарі.

6 • 110 років тому (1902 р.) у Катеринославі в приміщенні комерційного училища відкрито **музей ім. О.М. Поля**. Тепер – Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького.

7 • 45 років тому (1967 р.) у Дніпропетровську відкрито **пам'ятник-бюст Ігорю Ключову**, студенту Медичного інституту, який був членом бойової групи дніпропетровського підпілля. Розстріляний нацистами в жовтні 1942 року.

12 • 95 років тому (1912 р.) **Катеринославське Вище гірничче училище** (засноване у 1899 р.) **реорганізовано в гірничий інститут**. Нині – Національний гірничий університет.

15 • 65 років тому (1947 р.) у Дніпропетровську народився **Свєн Григорович Беліков**, художник. Працює в галузі станкового живопису. Член НСХУ.

• 60 років тому (1952 р.) у Кривому Розі народився **Олександр Олександрович Ткаченко**, художник. Працює в галузі станкової графіки. Член НСХУ.

18 • 55 років тому (1957 р.) у с. Комуна на Сумщині народився **Михайло Васильович Мельник**, актор, засновник і художній керівник театру одного актора «Крик» у Дніпропетровську, перший лауреат премії імені Леся Курбаса (1995 р.), заслужений і народний артист України, лауреат Шевченківської премії 2007 р.

19-24 • 95 років тому (1917 р.) у Катеринославі проведено **перепис населення**, під час якого зареєстровано 216 810 жителів.

20 • 225 років тому (1787 р.) у слободі Половиці відбулось **урочисте закладення Преображенського собору** за проектом французького академіка архітектури Клода Геруа. (До 1976 року ця дата вважалась днем заснування Катеринослава-Дніпропетровська).

21 • 125 років тому (1887 р.) у Катеринославі відбулося **урочисте святкування 100-літнього ювілею міста**.

• 60 років тому (1952 р.) у с. Петрівка Царичанського району народилася **Леся Степовичка** (Олександра Несторівна Булах), письменниця, засновник і головний редактор літературно-мистецького та публіцистичного часопису «Січеслав» (2004-2012 рр.).

22 • 125 років тому (1887 р.) у Катеринославі став до ладу **Олександрівський південно-російський завод** Брянського металургійного товариства. Нині – СВРАЗ-ВАТ «Дніпропетровський металургійний завод ім. Петровського».

• 105 років тому (1907 р.) у Кам'янському (нині – Дніпродзержинськ) народився **Микола Митрофанович Зайцев**, художник. Працював у галузі станкового живопису і графіки. Помер 11 травня 1972 р.

• 90 років тому (1922 р.) в с. Софіївці народився **Семен Семенович Андрійченко**, художник, скульптор.

• 75 років тому (1937 р.) у с. Миколаївці Новомосковського району народився **Федір Максимович Клименко**, художник. Працює в галузі станкової графіки. Член НСХУ.

23 • 85 років тому (1927 р.) народився **Яків Петрович Калашник**, художник. Працював у галузі станкового живопису. Помер 5 вересня 1967 р.

• 55 років тому (1957 р.) селище Жовта Ріка перейменовано в **місто Жовті Води** і віднесено до категорії міст обласного підпорядкування.

26 • 55 років тому (1957 р.) народилася **Надія Павлівна Тубальцева**, письменниця.

Підготувала **Ярина ГОЛУБ**, завідувачка красназничого відділу обласної державної бібліотеки

ДВІЧІ ГЕРОЙ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ СИДІР АРТЕМОВИЧ КОВПАК

На виконання Постанови Верховної Ради України від 22 березня 2012 року № 4603-VI «Про відзначення 125-річчя від дня народження двічі Героя Радянського Союзу Сидора Артемовича Ковпака», Плану заходів, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 172-р навчально-методична лабораторія суспільних дисциплін ДОППО пропонує орієнтовний перелік заходів у навчальних закладах, приурочених цій даті.

Рекомендуємо: провести тематичні бесіди, лекції, вечори, літературно-мистецькі конкурси; конференції учнівської молоді «Шляхами подвигу і слави» за матеріалами з історії Великої Вітчизняної війни; засідання «круглих столів», семінари, захисти мультимедійних учнівських проєктів за участі ветеранів, учасників бойових дій, працівників тилу періоду війни, колишніх партизанів та підпільників; організувати в регіональних краєзнавчих музеях, шкільних бібліотеках, навчальних закладах експозиції та виставки.

Україна на державному рівні відзначає 125-річчя від дня народження двічі Героя Радянського Союзу, одного з організаторів партизанського руху в роки Великої Вітчизняної війни Сидора Ковпака, відомого командира радянського партизанського руху в часи Другої світової війни.

Сидір Артемович Ковпак народився 26 травня (7 червня) 1887 року в селі Котельва на Полтавщині, в бідній багатодітній селянській родині, яка мала циганське коріння.

Сидір Ковпак закінчив церковно-парафіальну школу. З 10 років наймитував у місцевого крамаря, виконував брудну і важку роботу. Відбувши військову службу, працював у Саратові – у річковому порту і трамвайному депо чорноробом.

На початку Першої світової війни, в липні 1914 року, С. А. Ковпака мобілізували до царської армії. 1916 року у складі 186-го піхотного полку він брав участь у Брусилівському прориві, прославився як відважний розвідник і був двічі нагороджений Георгіївським хрестом.

Солдат-фронтник перейнявся революційними настроями і перейшов на бік більшовиків. У 1917 році солдат обрала С. А. Ковпака в полковий комітет, за рішенням якого 186-й Асландузький полк не виконав наказу уряду Керенського про наступ, і командування фронту відправило полк у резерв. З часом солдати полку розійшлися по домівках.

У 1918 С. А. Ковпак повернувся в рідну Котельву, де очолював земельну комісію з розподілу поміщицьких земель серед селян-бідняків.

У період Громадянської війни С. А. Ковпак керував Котелевським партизанським загonom, який у травні 1919 року влився до Червоної Армії. У складі 25-ї Чапаївської дивізії Сидір Ковпак брав участь у розгромі білогвардійських військ під Гур'євом, а також у боях проти військ Врангеля під Перекопом і в Криму. У цьому ж році вступає до РКП(б).

У 1921-1925 роках С. А. Ковпак працював помічником, а потім – військовим комісаром у Токмаку, Генічеську, Кривому Розі, Павлограді. З 1926 року – на гос-

подарській і партійній роботі. На перших виборах до місцевих Рад, після прийняття Конституції СРСР 1936 року, був обра-

ним депутатом Путивльської міської Ради, а на її першій сесії – головою виконкому. На цій посаді його і застала війна. У липні 1941 року в Путивлі для боротьби в тилу ворога було сформовано партизанський загін, командиром якого Путивльський райком ВКП(б) затвердив С. А. Ковпака. Матеріально-технічна база була закладена в Спідшанському лісі. Перші бойові дії проти гітлерівських окупантів партизанський загін розпочав у районі села Сафонівка.

У 1941-1942 роках з'єднання С. А. Ковпака здійснили рейди в тилу ворога Сумською, Курською, Орловською та Брянською областями, в 1942-1943 роках – великий рейд з брянських лісів на Правобережну Україну Гомельською, Пінською, Волинською, Рівненською, Житомирською та Київською областями; в 1943 році – Карпатський рейд. Сумське партизанське з'єднання під командуванням С. Ковпака пройшло з боями тилами окупантів понад 10 тисяч кілометрів, розгромило гарнізони противника в 39 населених пунктах. Ці рейди зіграли велику роль у розгортанні партизанського руху проти німецьких загарбників.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18 травня 1942 року за успішне проведення бойових операцій зі знищення ворожих гарнізонів, бойової техніки супро-

тивника, підризу залізничних споруд Сидору Артемовичу Ковпаку присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 708). Враховуючи активну участь С. А. Ковпака у розвитку партизанського руху, Центральний Комітет ВКП(б) 2 жовтня 1942 затвердив його членом нелегального ЦК КП(б) України.

9 квітня 1943 С. А. Ковпаку було присвоєно військове звання «генерал-майор». У Москві в усіх наказах і радіограмах з'єднання Ковпака іменувалося «військова частина № 00117». До виходу в Карпатський рейд з'єднання налічувало близько 2 тисяч партизанів.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 січня 1944 року за успішне здійснення Карпатського рейду генерал-майор Сидір Артемович Ковпак нагороджений другою медаллю «Золота Зірка» (№ 16). У грудні 1943 року С. А. Ковпак у зв'язку з хворобою від'їждив до Києва на лікування.

23 лютого 1944 з'єднання було переформовано у Першу Українську партизанську дивізію імені двічі Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака.

З 1944 року С. А. Ковпак – член Верховного Суду Української РСР, з 1947 – заступник Голови Президії, а з 1967 року – член Президії Верховної Ради Української РСР. Депутат Верховної Ради СРСР II-VII скликань.

Нагороджений чотирма орденами Леніна, орденом Червоного Прапора, орденом Богдана Хмельницького 1-го ступеня, орденом Суворова 2-го ступеня, медалями, а також орденами і медалями Польщі, Угорщини та Чехословаччини.

Легендарний партизанський командир С. А. Ковпак помер 11 грудня 1967 року у Києві. Похований на Байковому кладовищі. Його життєвий шлях є прикладом мужності, високого патріотизму і відданого служіння своєму народові.

На знак пам'яті про перший виступ загону Ковпака щороку 22 вересня Україна святкує День партизанської слави.

Документи, спогади, фронтові листи, кіно- і фотоматеріали, звукозаписи, художні твори допоможуть створити емоційно-піднесену атмосферу та посилять виховний вплив на школярів. Бесіди для учнів основної школи про героїв Великої Вітчизняної війни та партизанського руху в Україні варто проводити на основі матеріалів та подій з історії рідного краю. Бажано, щоб розповіді вчителя, учнів були доповнені свідченнями очевидців тих подій чи родинними спогадами.

Матеріали підготувала і упорядкувала Людмила БАЗИЛЕВСЬКА, завідувач навчально-методичної лабораторії суспільних дисциплін ДОППО

УВАГА! ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА ОБЛАСНУ ПЕДАГОГІЧНУ ГАЗЕТУ «ДЖЕРЕЛО». ІНДЕКС — 40620

Редакція «Джерела» просить вибачення у передплатників за несвочасний вихід газети за травень і червень 2012 року через незалежні від редакції причини.

ЗАСНОВНИК ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» — ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

Редакційна колегія: В.М. ВАСИЛИНЕНКО, А.Л. ДЕДУРА, О.І. ДЕМЧИК, В.Г. ДОЛГОПОЛІЙ, С.Г. КРАМАРЕНКО, Л.О. ОЛЕФІР, М.І. РОМАНЕНКО

Головний редактор З.В. МАРЧИШИНА

Заступник редактора Є.А. ШУЛЬГА

Літературний редактор Н.П. ТУБАЛЬЦЕВА

Фотокори Г.Г. та А.Г. КРЮЧЕНКИ. Дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

Газету надруковано в ТОВ «СИСТЕМА ЦЕНТР», 49089, Дніпропетровськ, вул. Автотранспортна, 23, тел.: 35-77-57, 96-06-16. Ціна договірна. Передплатний індекс 40620.

Свідцтво про реєстрацію ДП № 66 від 13.12.1993. Формат А 3. Друк офсетний. Обсяг 1,2 ум. др. арк. Наклад 1 229. Зам. №

Адреса редакції: 49006, Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70, к. 216. Телефон/факс: 732-47-61, 732-48-48. E-mail: GDjerelo@yandex.ua